

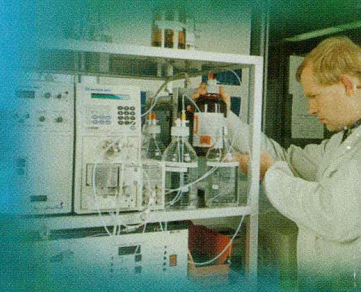
DI: 476884

hydrotheek



# De Alarmgroep

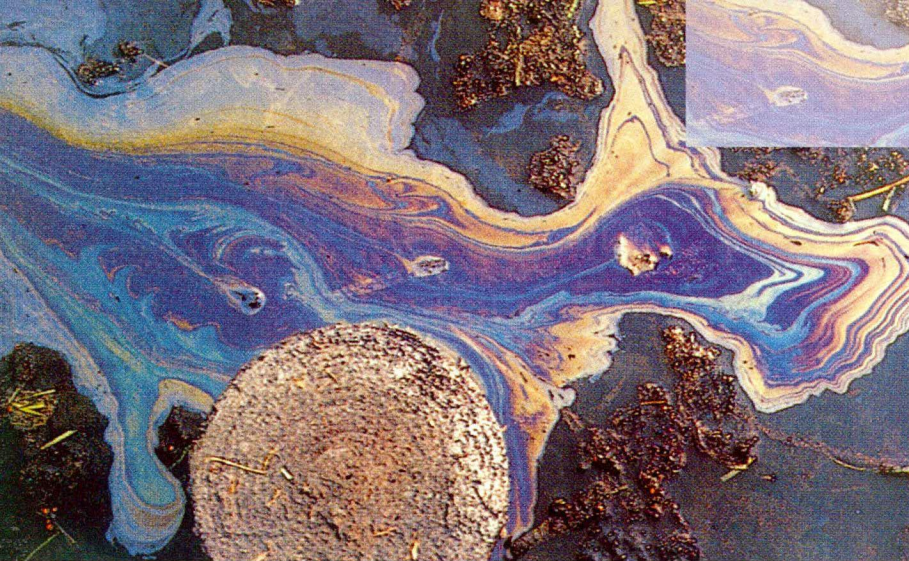
bij plotselinge waterverontreiniging



Ministerie van Verkeer en Waterstaat  
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

RIZA Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling





## Bij plotselinge waterverontreiniging

De Alarmgroep is een team van deskundigen bij het RIZA dat in actie komt bij plotselinge waterverontreiniging. Het gaat om verontreinigingen in of bovenstrooms de Rijkswateren die zo ernstig zijn, dat ze bepaalde alarmwaarden overschrijden of dat waarschijnlijk zullen doen. In principe is er in zulke gevallen sprake van een calamiteit. De Alarmgroep beoordeelt de ernst van de situatie en verstrekt aan de betrokken waterkwaliteitsbeheerder(s) informatie en advies ter ondersteuning van hun verdere beslissingen.

Daarnaast informeert de Alarmgroep bij dergelijke calamiteiten de belanghebbenden en geïnteresseerden. Dat zijn vooral waterkwaliteitsbeheerders en drinkwaterbedrijven benedenstrooms, die na verloop van tijd met de verontreiniging te maken krijgen en eventueel voorzorgsmaatregelen kunnen treffen. Bovendien brengt de Alarmgroep het Departementale Coördinatiecentrum (DCC) en de Directie Voorlichting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat op de hoogte. In overleg met de waterkwaliteitsbeheerder(s) van het getroffen oppervlaktewater, informeert de Alarmgroep indien nodig ook de pers. Bij calamiteiten met boven-regionale gevolgen schakelt de Alarmgroep het Rijkswaterstaat Infocentrum Binnenwateren van het RIZA in. Dit centrum zorgt voor verdere landelijke verspreiding van informatie, bijvoorbeeld via teletekst of internet.

Kortom, de Alarmgroep biedt de waterkwaliteitsbeheerders in Nederland (Rijkswaterstaat en waterschappen) ondersteuning bij ernstige waterverontreinigingen door te informeren, adviseren en communiceren, en draagt daarmee bij aan het zoveel mogelijk beperken van schadelijke effecten.



# Alarmgroep



## Vaststelling alarmwaarden

De Alarmgroep komt in actie als alarmwaarden voor stoffen zijn overschreden of dat waarschijnlijk zullen doen. Die alarmwaarden worden voor een deel bepaald door Europese en nationale wetgeving. Giftigheid van stoffen speelt daarbij vanzelfsprekend een belangrijke rol. Maar alarmwaarden zijn niet absoluut. Ze worden jaarlijks geëvalueerd en opnieuw vastgesteld door een Expertgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van waterkwaliteitsbeheerders en drinkwaterbedrijven. Behalve op schadelijke effecten let de Expertgroep vooral op praktische uitvoerbaarheid, zodat niet bij iedere geringe plotselinge verontreiniging het gehele calamiteitenapparaat wordt ingeschakeld.

## Deskundig en snel

Diverse Rijkswaterstaattaken werden als gevolg van een reorganisatie samengevoegd in het Infocentrum, dat vanaf 1986 bij het RIZA is ondergebracht. Dit centrum verzorgt berichtgeving die voornamelijk voor de binnenscheepvaart van belang is, zoals waterstanden, stremmingen van waterwegen of bevaarbaarheid bij ijsvorming door vorst. Omdat het Infocentrum ook op adequate wijze met milieucalamiteiten - ernstige acute waterverontreinigingen - moest kunnen omgaan, is in 1986 tevens de Alarmgroep ingesteld.



De Alarmgroep bestaat uit zeven deskundigen van het RIZA die weten hoe je calamiteiten moet aanpakken. Ze beschikken over technisch-wetenschappelijke kennis waardoor ze weten hoe de ernst van verontreinigingen moet worden bepaald, hoe toxisch (giftig) stoffen zijn en hoe (snel) stoffen zich in het water verspreiden. Ook hebben ze organisatorische ervaring, kennen de procedures, weten van bestuurlijke verhoudingen en zijn op de hoogte van regels en normeringen. En als dit alles niet genoeg is, kunnen ze de hulp inroepen van de andere circa 500 RIZA-medewerkers of deskundigen uit hun nationale of internationale netwerk. Bovendien hebben ze toegang tot alle relevante informatiebronnen, zoals (online) databanken met gegevens en eigenschappen van duizenden stoffen.

De Alarmgroep is zeven dagen per week en 24 uur per dag bereikbaar. Hiertoe is een dienstrooster vastgesteld, waarbij het dienstdoende Alarmgroeplid altijd per telefoon of semafoon bereikbaar is. Het dienstdoende Alarmgroeplid komt in actie zodra er een melding van een verontreiniging binnenkomt.



RIZA2000A

WSR



Ministerie van Verkeer en Waterstaat

## Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

RIZA Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling

Postbus 17  
8200 AA Lelystad  
tel. (0320) 29 84 11  
fax (0320) 24 92 18  
[www.riza.nl](http://www.riza.nl)

### bezoekadres

Zuiderwagenplein 2  
8224 AD Lelystad

### colofon

© 2000 RIZA  
tekst: Bosschout, bureau voor milieucommunicatie,  
Amersfoort/Soest  
ontwerp: Meindertsma, bureau voor reclame &  
vormgeving, Zwolle  
fotografie: RIZA





## Meldingen



Ernstige waterverontreinigingen kunnen op meerdere manieren worden gemeld. Meestal is dat via een meetstation. De twee belangrijkste meet-

stations bevinden zich op plaatsen waar de Rijn (Lobith) en de Maas (Eijsden) ons land binnenkomen. Een bijna volledig geautomatiseerd monsternamen- en meetsysteem registreert permanent de waterkwaliteit en geeft bij overschrijding van de alarmwaarden onmiddellijk een signaal.

Bij bovenstroomse verontreinigingen in de grote rivieren komen meldingen in principe binnen via de waarschuwings- en alarmeringssystemen van de Internationale Commissies ter bescherming van de Rijn (IRC), de Maas (ICBM) en de Schelde (ICBS). Bij plotselinge verontreinigingen in Nederland zorgen deze systemen tevens voor meldingen aan bovenstroomse landen in Europa.

Meldingen in eigen land kunnen ook worden gedaan door 'derden', bijvoorbeeld door een regionale directie van Rijkswaterstaat of door een waterwinbedrijf. En tenslotte kan een melding binnenkomen via een procedure uit het Nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding (NPK) of via het Beleidsondersteunend Team Milieuincidenten (BOT-MI). Dit laatste is een landelijk opererend team dat wordt ingeschakeld bij incidenten met een mogelijk grootschalige uitwerking.

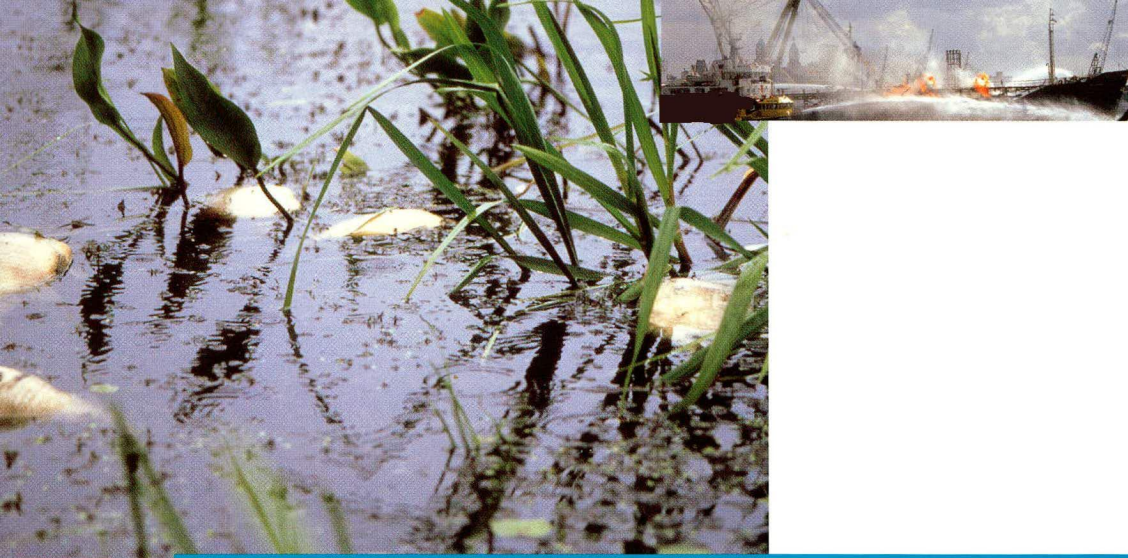


## Procedurele werkwijze

Vanaf het moment dat een verontreiniging wordt geconstateerd, handelen alle betrokkenen volgens strakke procedures. Tijdens kantooruren komt een melding binnen bij het Infocentrum, buiten kantoor tijden komen meldingen binnen bij de permanent bemenste centrale meldpost IJsselmeergebied op de Houtribsluizen in Lelystad. Van daaruit wordt de melding onmiddellijk doorgegeven aan de Alarmgroep.

Als een melding de Alarmgroep bereikt, wordt eerst gecontroleerd of de informatie volledig en juist is, om vervolgens de ernst en de omvang te kunnen bepalen. Aanvullende gegevens worden verzameld en gekeken wordt hoe schadelijk de verontreiniging is voor het water. Afhankelijk van de resultaten hiervan, worden vervolgacties bepaald. Mogelijk is er sprake van een milieudelict en moeten er justitiële monsters worden genomen. Misschien moeten er adviezen uitgaan om bijvoorbeeld te stoppen met inname voor drinkwaterproductie, het oppervlaktewater versneld af te voeren naar zee, sluizen te sluiten of de scheepvaart te beperken. Of de calamiteit moet bij verschillende instanties worden gemeld, er moet voorlichting worden gegeven of er moet een persbericht worden opgesteld. De Alarmgroep verzorgt dan snel alle noodzakelijke acties. Na afloop van de alarmfase, als de rust is weergekeerd, eindigt het werk van de Alarmgroep met een gedetailleerde rapportage en evaluatie.





## De Alarmgroep in actie

Zoals uit onderstaand diagram blijkt, komt de Alarmgroep enkele tientallen malen per jaar in actie. Een voorbeeld is de calamiteit bij Gist-Brocades in Delft op 27 juli 1999. Daarbij kwam een grote hoeveelheid melasse (dikke vloeibare suikerhoudende massa) in de Schie en de Delftse grachten terecht. Massale vissterfte was het gevolg. De Alarmgroep werd gevraagd te adviseren en informatie te verstrekken. Voor de eerste optie, de verontreiniging indammen en zoveel mogelijk zuurstof inbrengen (beluchten), was het al te laat. Daarom is geadviseerd de verontreiniging zo snel mogelijk door te spoelen naar zee en de brandweer intussen zoveel mogelijk te laten spuiten om zuurstof in te brengen. Dit is ook gebeurd. Enkele dagen later bleek de rioolwaterzuivering Houtrust sterk overbelast te raken. Met een zogenoemde by-pass en met nieuw actief slib (het biologische materiaal waarmee gezuiverd wordt) zijn de problemen grotendeels opgelost. De Alarmgroep informeerde de Rijkswaterstaatsdirecties Zuid-Holland en Noordzee, de Directie Voorlichting van het Ministerie en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

